

Fuck de context? Fuck de Koolhaas!

In 1940 waarschuwde journalist Kees Hazelzet dat het karakter van het oude Rotterdam na de oorlog niet zou mogen verdwijnen. „Rotterdamers, let op U saeck! (...) Ieder onzer drage het zijne er toe bij, dat de ziel van Rotterdam bewaard blijft en niet verminkt wordt.” Hazelzet vreesde dat de Rotterdammer anders „door de eeuwen heen op zoek blijft naar de ziel van zijn stad...”.

Precies dit laatste is gebeurd. Wie op de kaart van Rotterdam de plekken opzoekt waar het culturele leven zich afspeelt, zal steeds terechtkomen aan de rand van het getroffen stadshart. Deze plaatsen, waar smaakvolle gebouwen meewarig tegenover hun modernistische wederhelften staan, zijn inmiddels gemarkeerd als de ‘brandgrens’ en bezitten nog een laatste restje van wat ooit het karakter van de stad moet zijn geweest. Toeristen worden bij voorkeur verwezen naar deze brandgrens. In het ‘centrum’ is ’s avonds alleen de MediaMarkt open. Het afval dat de modernistische ideologen hier sinds 1945 hebben neergezet heeft niets voortgebracht dan sociale ellende, culturele kaalslag en droefenis.

Hoe kan dit toch? Aan het woord is Rem Koolhaas, de grote ster van de hedendaagse, modernistische architectuur – ook wel *starchitect* genoemd – die, blijkens de special die deze krant aan de man wijdde, een aversie heeft tegen „menselijkheidsfetisjisme”. Architectuur moet geen gebouwen maken waarin mensen „vooral fijn kunnen wonen”. Nee, het draait om dogma’s „doorbreken”. De architect wil dingen veranderen.

Koolhaas mocht uitgebreid de loftrompet steken over Brasilia, die modernistische hel. Eindeloze betonnen kolossen en Bijlmerachtige flatgebouwen staan daar opgesteld in een ‘vliegtuigvorm’. De starchitect prijst het – „geen enkele onzin, geen enkel detail, recht toe rechtaan.” Wat hem betreft was de architect „een genie”.

De discrepantie tussen het concept van de architect en het perspectief van de bewoner kan zich haast niet

De ziel van Rotterdam gaat eraan met moderne architecten als Rem Koolhaas, aldus **Thierry Baudet en Bastiaan Rijpkema**.

Foto Bas Czerwinski

dramatischer tonen. Waar de ‘vliegtuigvorm’ voor de architect ongetwijfeld op de tekentafel heel boeiend leek, zien de bewoners een grijze massa en eentonige lelijkheid. Dat Brasilia in 1987 op de Werelderfgoedlijst van UNESCO is opgenomen, is een flagrante misslag.

Architectuur draait niet om „concepten”. Het is niet de taak van de architect om iets te „veranderen”, zoals Koolhaas denkt, om de mensen een nieuwe werkelijkheid te tonen en uit hun conventies te bevrijden. Verstoken van de menselijke maat en een thuis worden bewoners onderworpen aan de amateurfilosofie van mistige quasikunstenaars.

Op de site van het foelieleke Nederlands Architectuur Instituut bijvoorbeeld – een ontwerp van de Koolhaaskloon Jo Coenen – blijken de „dozerige vormen” van dit gebouw te „refereren aan de witte villa’s aan de Jongkindstraat”. Verder het gebouw verwijzen naar de Rotterdamse havenarchitectuur, „door het gebruik van loopbruggen, railingen, water, staal...”. Minstens zo onnavolgbaar is de opmerking dat het betongebruik is bedoeld om „associaties met een parkeergarage te vermijden”.

Hoe heeft het toch zo ver kunnen komen? Waarom hullen architecten hun maaksels in ‘uitleg’? Het antwoord is even simpel als schokkend – omdat hun architectuur zo lelijk is dat zij niet kan worden gebillijkt zonder ‘theoretisch kader’. Moderne architecten willen ons doen geloven dat de traditionele ‘stijlontwikkeling’ zou zijn uitgeput, dat de schoonheid zijn gezicht zou hebben ‘verbrand’ en dat er geen weg terug meer is. Zo zijn er mensen – gedrild

Het is niet de taak van de architect om iets te ‘veranderen’, zoals Koolhaas denkt

in die hoogintellectuele flauwekul – die in één adem kunnen beweren dat ze Amsterdam „natuurlijk schitterend” vinden, maar dat er nu natuurlijk echt niet meer zo kan worden gebouwd. Dan wordt het ‘kitsch’, is hen aangeleerd, en ‘pastiche’.

Dat dit kolder is, bewijst het oude centrum van Warschau. Dit werd na de oorlog zo goed als geheel herbouwd. Het ‘oude’ centrum van Warschau behoort tegenwoordig tot de grote publiekstrekkingen van Polen. Hetzelfde geldt voor Dresden.

Mogelijkheden voor mooie architectuur beperken zich niet tot herbouw. Het werk van de Luxemburgse architect Leon Krier laat zien hoe nieuwe architectuur eruit kan zien als we de ingebeelde noodzaak doorbreken van ‘modernisme’. Ook Krier past moderne elementen toe in zijn werk. Aansluiten bij de traditie hoeft immers geen stilstand te betekenen. In plaats van modernistische kulfilosofie gaat hij uit van de esthetische ervaring en van de sociale werkelijkheid van de bewoners.

Hazelzet eindigde zijn stuk met een oproep aan de bouwmeesters van het nieuwe Rotterdam. Hij droeg hun op het „Rotterdamisch te doen zijn, verbonden met den bodem, waarop het eeuwenlang vol levenskracht geklopt heeft. Laat ze speuren naar het verleden, trachten er iets van op te vangen en vast te leggen in hun nieuwe scheppingen...”

Dit advies was niet besteed aan de modernisten. Met vuur hebben zij hun ideologische project losgelaten op de stad. In plaats van de koers bij te stellen, heeft Koolhaas onlangs nog drie modernistische megaprojecten gekregen. Misschien zal het hem niet veel uitmaken wat de sociale effecten hiervan zullen zijn. Koolhaas heeft niet zo veel met „mensen”. Fuck de context, zoals hij het zegt.

Het is tijd dat we hem antwoorden. Fuck de Koolhaas!

Thierry Baudet en Bastiaan Rijpkema zijn als promovendi verbonden aan de faculteit der rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden.